

İKİNCİ ÖĞRETİM

AVUSTURYA İKTİSAT OKULU

GİRİŞ

- × İktisat tarihi içinde “okul” tanımlaması yapılırken, büyük ölçüde sosyolojik bir perspektift bakılmaktadır.
- × Yani belli bir görüşü savunan çok sayıda iktisatçının belirli üniversitelerde yoğunlaşma ve destek görme şeklinde düşünsel olarak bir araya gelinmesidir. Her şeyden önce, düşünsel birliktelik için ortak sayılabilecek rasyonel teorik bir zeminin var olması gerekir.
- × İktisat tarihi ve okullar incelenirken iki tür yaklaşım vardır. Bunlardan ilki Ortodoks yaklaşım ikincisi ise heterodoks yaklaşımdır.
- × Ortodoks yaklaşım hakim yaklaşımdır ve iktisat biliminin tarihini bu perspektiften okur.
- × Heterodoks yaklaşım ise genelde ortodoksinin muhalifi olan okulların yaklaşımlarına verilen addır.

- × **Avusturya İktisat Okulunun Tarihsel Gelişimi**
- × Avusturya İktisat Okulu, Carl Menger'in 1871 yılında yayınlanan "**Ekonomi Biliminin Temelleri**" isimli kitabı ile doğmuştur.
- × Daha sonra, Menger'in öğrencisi olmayan ancak görüşlerinin ateşli savunucuları olan iki genç iktisatçı Böhm Bawerk ve Friedrich von Wieser, 1880'li yıllarda yaptıkları çalışmalarla Avusturya İktisat Okulu ile ilgili olarak bir literatür oluşturmuşlar ve "Avusturyalılar" kavramı ekonomik platformda yer edinmeye başlamıştır. İleriki yıllarda özellikle Alman öğretim üyeleri ile girilen sert metodolojik tartışmalar Avusturya İktisat Okulunun uluslararası alanda tanınmasında etkili olmuştur

- ✘ Avusturya İktisat Okulu bireysel davranış, girişimcilik, sübjektif değerler ve piyasa sürecinde sermaye ve zamanın rolüne odaklanmıştır. Bununla beraber piyasa dengesi analizine marjinal kavramları kazandırmıştır. Klasikler tarafından fark edilmeyen ve ekonomik analize bu okul ile dahil edilen marjinal fayda kavramı, bir malın son biriminin faydası, diğer bir deyişle, son birimin bir önceki birime oranla faydasını ifade etmektedir.
- ✘ Okul yaptığı analizlerin hepsinde iktisat problemlerinin psikolojik yönünü ele alır ve nihai fayda kavramını inceler.
- ✘ Avusturya Psikolojik Okulu/Ekolü diye de adlandırılmaktadır

× AVUSTURYA İKTİSAT OKULU'NUN TEMSİLCİLERİ VE İKTİSADA BAKIŞLARI

- × Carl Menger (1840-1921), 1871'de "İktisadın İlkeleri" adlı eserini yayınlarak iktisadi alanda marjinal devrim olarak adlandırılan yeni bir dönem başlatmıştır. Ancak eser yayınlandığı dönemde çok fazla bir etki yaratmamış ve kabul görmemiştir.
- × Menger bu eserini klasik tekniklerin ve öğretilerin aksine, kıymet (değer) ve fiyat teorilerine dayalı olarak ele almıştır. Klasik iktisatçılar değeri, üretim faktörlerinin faaliyetleri sonucunda elde edilen karşılık olarak görürlerken; Menger ise, bir malın değerini, tüketici isteklerini ve arzularını karşılamadaki tatmin özelliği ile açıklamıştır.
- × Menger'e göre ekonomik olmayan hiçbir malın ne mübadele ne de kullanım değeri vardır. Mal ile ihtiyaç arasındaki ilişki değişince değer de değişime uğramaktadır.

- ✘ Menger'in iktisat bilimine yaptığı en ilginç ve önemli katkılardan biri “üst düzey mallar” adını verdiği üretim faktörlerinin kıymetinin belirlenmesi ile ilgilidir.
- ✘ Nihai tüketim mallarını “alt düzey” ve üretici malları dizisini de “üst düzey” olarak sınıflandırmıştır. Menger, üretim faktörlerini “üst düzey bir mal” olarak düşünmüş ve değerlerinin, üretimine hizmet ettikleri alt düzeyden bir malın umulan kıymetine bağlamak (atıfta bulunmak, atıf teorisi) suretiyle belirleneceğini öne sürmüştür.
- ✘ Bu kıymetin belirlenmesinde izlenecek en iyi yol ise söz konusu üretim faktörünün bir birimini üretimden çekmek ve bunun sonucunda toplam üretimde yaratacağı etkiyi gözlemlemektir. Toplam üretimde meydana gelen düşüş miktarı söz konusu değişken faktörün kıymetini oluşturur.
- ✘ Bu kıymet aynı zamanda söz konusu üretim faktörünün bir başka mal üretiminde kullanılması halinde “alternatif maliyetini (fırsat maliyetini)” gösterecektir

1-Avusturya İktisat Okulu, Carl Menger'in hangi kitabı ile ortaya çıkmıştır?

- A) Ulusların Zenginliđi
- B) Menger'in Çalışma Ekonomisi
- C) Menger'in Düşünceleri
- D) Ekonomi Biliminin Temelleri

1-Avusturya İktisat Okulu, Carl Menger'in hangi kitabı ile ortaya çıkmıştır?

- A) Ulusların Zenginliđi
- B) Menger'in Çalışma Ekonomisi
- C) Menger'in Düşünceleri
- D) Ekonomi Biliminin Temelleri**

2-İktisat tarihi ve okullar incelenirken iki tür yaklaşım vardır. Bunlar hangileridir?

A) heterodoks-ordinal

B) hellenizm-ortodoks

C) heterodoks-ortodoks

D) paradoks-redoks

2-İktisat tarihi ve okullar incelenirken iki tür yaklaşım vardır. Bunlar hangileridir?

A) heterodoks-ordinal

B) hellenizm-ortodoks

C) heterodoks-ortodoks

D) paradoks-redoks

3-Menger'in iktisat bilimine yaptığı en ilginç ve önemli katkılardan biridir?

A) Üst Düzey Mallar

B) Nihai Mallar

C) Kısmi Mallar

D) Orta Düzey Mallar

3-Menger'in iktisat bilimine yaptığı en ilginç ve önemli katkılardan biridir?

A) Üst Düzey Mallar

B) Nihai Mallar

C) Kısmi Mallar

D) Orta Düzey Mallar

Avusturya Okulu'nun İkinci Kuşak Düşünürleri

- ✘ İkinci kuşak düşünürlerinden biri Böhm-Bawerkdir. (1851-1914)
- ✘ Menger'in altında çalışmamasına rağmen onun teorilerinin sıkı bir destekçisi olmuştur.
- ✘ Menger'in sübjektif değer teorisinin geliştirilmesine ve yayılmasına yardımcı olduğu gibi, sermaye ve faiz teorisine de önemli katkılarda bulunmuştur.
- ✘ Böhm-Bawerk, zaman tercih oranı kavramını iktisada kazandırmanın yanında üretimin zaman boyutunu da çalışmalarında vurgulamıştır.
- ✘ Böhm-Bawerk, insanların çoğunun ellerindeki kuşu çalılıktaki kuşa tercih edeceklerini, yani gelecekte olana nazaran mevcut olana daha fazla değer vereceklerini ve gelecekte duyacakları ihtiyacın şiddetini küçümseyeceklerini ileri sürmektedir. Bu varsayıma "Zaman Tercihi Kuramı" adı verilmektedir.
- ✘ Böhm-Bawerk, bağlama (atıf) teorisini kapitalist sınıfın elde ettiği geliri açıklamak için kullanmıştır.
- ✘ Böhm-Bawerk yaptığı çalışmalarda, kapitalist sınıfın faiz ve kâr adı altında gelirler elde etmesini haklı çıkarmış ve bu durumun çok yaygın politik ve sosyolojik yansımaları olmuştur

- ✘ İkinci kuşak düşünürlerinden bir diğeri de **Friedrich von Wieser** (1851-1926)
- ✘ Avusturya İktisat Okulunun ikinci kuşak düşünürlerinden bir diğeri olan Friedrich von Wieser (1851-1926) 1884'de Prag'daki Alman Üniversitesi'nde iktisat profesörü olmuş ve 1903'de de Viyana Üniversitesi'nde Menger'in halefi olmuştur.
- ✘ Wieser, Menger'in bağlama (atıf) teorisine hayran olmakla birlikte, bu teorinin hatalı olduğunu öne sürmüştür. Wieser'e göre böyle bir yöntem söz konusu faktörü aşırı derecede kıymetli gösterebilirdi. Wieser önerdiği alternatif yöntemde, üretimden çıkarılan faktörün sebep olduğu üretim azalışını değil aksine, o faktörün miktarı arttırıldığı zaman yol açtığı üretim fazlasını, o faktörün kıymeti olarak kabul etmiştir.
- ✘ Wieser, iktisat bilimine, "marjinal fayda", "fırsat maliyeti" ve "ekonomik planlama" gibi yeni terimler kazandırmış.

Avusturya İktisat Okulu'nun Üçüncü Kuşak Düşünürleri

- × Üçüncü kuşak düşünürlerden biri **Ludwig von Misesdir.** (1881-1973)
- × Ekonomi teorisinin, Praxeoloji dediği tamamen a priori bir sisteme dayandığını savunmuştur. Praxeoloji kavramını, iktisadi davranışları da kapsayan bütün insan faaliyetlerinin genel teorisi olarak tanımladığı yeni bir bilim anlamında kullanmakta ve iktisadı bu yeni biliminsadece bir alt birimi olarak almaktadır.
- × A priori praxeology düşüncesinin çıkış noktası, keyfi seçilmiş önermeler değil; insanın sahip olduğu ve onu diğer canlılardan ayıran zekâ ve algılama yeteneği ile ilgili kendiliğinden kanıtlı tek bir önermedir. İnsan faaliyeti amaçlıdır ve bu yüzden gelişigüzel ya da tepkisel değil, değer yargılarına dayanan, belirli bir ereği amaçlayan ve bu amaca varmak için belirli araçların uygunluğu ya da uygunsuzluğu ile ilgili düşüncelerin rehberliğinde oluşan davranışlardır .
- × İlk kez Mises tarafından kullanılan praxeology kavramı Avusturya İktisat Okulu'nun ayırt edici bir özelliğidir.

- ✘ Üçüncü kuşak düşünürlerinden bir diğeri **Joseph Schumpeter** (1883-1950)'dir.
- ✘ Schumpeter'e göre, iktisadi uygulayıcıların bilinçli çabaları ile yöntem ve gerçeklerin bir araya gelmesi iktisat bilimini yaratan şeydir. Schumpeter, ekonomik istikrarsızlığı kapitalist sistemde girişimciye bağlar.
- ✘ Yenilik olmaksızın büyüme, girişimci olmaksızın teknik yenilik ve kredi olmaksızın da girişimci yoktur. Kredi teknik yeniliğin parasal bakımdan tamamlayıcısıdır.

- ✘ 4-Bawerk gelecekte olana nazaran mevcut olana daha fazla değer vereceğini gelecekteki ihtiyaçlarını küçümseyeceklerini ileri süren teori nedir?
- ✘ A) Bağlama(atıf) teorisi
- ✘ B) Zaman tercihi teorimi
- ✘ C) Para teorisi
- ✘ D) Miktar teorisi

- ✘ 4-Bawerk gelecekte olana nazaran mevcut olana daha fazla değer vereceğini gelecekteki ihtiyaçlarını küçümseyeceklerini ileri süren teori nedir?
- ✘ A) Bağlama(atıf) teorisi
- ✘ **B) Zaman tercihi teorimi**
- ✘ C) Para teorisi
- ✘ D) Miktar teorisi

- ✘ 5-Wieser iktisat bilimine hangi terimleri kazandırmıştır?
- ✘ A) Marjinal Fayda
- ✘ B) Fırsat Maliyeti
- ✘ C) Ekonomik Planlama
- ✘ D) Marjinal Maliyet

- ✘ 5-Wieser iktisat bilimine hangi terimleri kazandırmıştır?
- ✘ A) Marjinal Fayda
- ✘ B) Fırsat Maliyeti
- ✘ C) Ekonomik Planlama
- ✘ **D) Marjinal Maliyet**

✘ 6- A priori praxeoloji düşüncesinin çıkış noktası nedir?

✘ A) İnsanların keyfi seçimleri

✘ B) İnsanların zevk tercihleri

✘ C) İnsanların sahip olduğu onları diğer canlılardan ayıran zeka ve algılama yeteneği

✘ D) Avusturya iktisat Okulu'nun bütüncül bir özelliğidir.

- ✘ 6- A priori praxeoloji düşüncesinin çıkış noktası nedir?
- ✘ A) İnsanların keyfi seçimleri
- ✘ B) İnsanların zevk tercihleri
- ✘ C) İnsanların sahip olduğu onları diğer canlılardan ayıran zeka ve algılama yeteneği
- ✘ D) Avusturya iktisat Okulu'nun bütüncül bir özelliğidir.

Avusturya İktisat Okulu'nun Dördüncü Kuşak Düşünürü

- ✘ Dördüncü kuşak düşünürü **Friedrich A.Hayek** (1899-1992)'dir.
- ✘ Hayek neredeyse bütün kitaplarında iktisadın yönteminin ne olması gerektiğine yönelik olarak düşünceler ileri sürmüştür.
- ✘ Hayek'in ilk düşünceleri ekonomik dalgalanmalar ile para ve kredi sistemi arasındaki ilişkiler üzerinde yoğunlaşmıştır.
- ✘ Hayek "Para Teorisi ve Ekonomik Dalgalanmalar" (Monetary Theory and the trade Cycles) (1929) adlı ilk kitabında para arzında ve para miktarında meydana gelen değişmelerin, iş çevrelerince "yanlış sinyaller" olarak algılanmasının ekonomik dalgalanmaların esas sebebi olduğunu öne sürmüştür
- ✘ Konjonktür dalgalanmalarının nedeni para hacminin elastik olmasıdır.
- ✘ Para hacminin elastikiyetinden dolayı bankalarca talep edilen (kredi) faiz haddi, her zaman denge faiz haddine eşit olmaz.
- ✘ Konjonktürel dalgalanmaların belirleyicisi olan böyle bir durumda iktisadi dalgalanmaların çıkış nedeni olarak, bankacılıktaki kredi sisteminden kaynaklanan para hacmi değişimleri gösterilir

- ✘ Hayek, Friedman'ın para teorisini eleştirir.
- ✘ Friedman'ın modelinde reel fiyatların uzun dönem dengesine doğru yönelirken, parasal değişimler yalnızca nominal büyüklükleri etkiler; üretim üzerinde bir etkisi yoktur.
- ✘ Burada önemli olan para arzının fiyatlar genel düzeyi üzerindeki etkisidir.
- ✘ Paranın kısa dönemde üretim ve sermaye yapısı üzerindeki etkisine analizde yer yoktur. Hayek, Friedman'ın aksine, bireylerin kararlarından hareket eden bir teori geliştirmiştir.
- ✘ Hayek'in kriz teorisinde fiyat, sermaye ve para teorisi iç içedir. Bu teoride fiyatların, bilgi iletişim mekanizması olduğu, sermayenin de heterojen niteliği vurgulanır.
- ✘ Hayek'in para teorisinin Friedman'dan farklı yanı, yalnızca, para arzı ile fiyatlar genel düzeyi arasındaki oransal ilişkiyi ele almaması, bunun yanında paranın nereden ve nasıl ekonomiye yayıldığı ve üretim/sermaye yapısını nasıl etkilediği gibi konuları içermesidir

- ✘ Hayek, Keynes'in Para Üzerine Tezi'ne (1931-1932) bir sermaye teorisinin bulunmaması nedeniyle eleştirmiş, Keynes de buna karşılık, Hayek'in Fiyatlar ve Üretim'ini anlaşılmasız ve "yoğun bir sis kümesi" olarak eleştirmiştir.
- ✘ Hayek'in Keynes'e bir diğer eleştirisi, Keynes'in "Genel Teori" adlı kitabı üzerindedir.
- ✘ Bu kitaba yönelik iki temel konudaki eleştirilerinden ilki, Keynes'in öne sürdüğü gibi depresyon ve krizde oluşturulan efektif talep artışı ile yatırımların arttırılabileceği ve dolayısıyla krizden kurtulunabileceği tezinin yanlış olduğunu göstermek, ikincisi ise daha çok siyaset felsefesine yakın bir içeriğe sahip olan, Keynes'in devletin sınırlarını genişletmeye ilişkin düşüncelerinin eleştirilmesidir

- ✘ 7) Hayek, Friedmanın hangi teorisini eleştirmiştir?
- ✘ A) Para Teorisi
- ✘ B) Miktar Teorisi
- ✘ C) Rasyonel Beklenti Teorisi
- ✘ D) Paranın Genel Teorisi

- × 7) Hayek, Friedmanın hangi teorisini eleştirmiştir?
- × A) Para Teorisi
- × B) Miktar Teorisi
- × C) Rasyonel Beklenti Teorisi
- × D) Paranın Genel Teorisi

- ✘ 8-Hayek'in Para Teorisinde iç içe olan kavramlar nelerdir?
- ✘ A) üretim-miktar
- ✘ B) fiyat-sermaye
- ✘ C) fiyat-emek
- ✘ D) sermaye-üretim

- × 8-Hayek'in Para Teorisinde iç içe olan kavramlar nelerdir?
- × A) üretim-miktar
- × B) fiyat-sermaye
- × C) fiyat-emek
- × D) sermaye-üretim

- × 9-Metodolojik bireyselciliğin karşı kutbu nedir?
- × A) Zaman tercihi teoremi
- × B) Mantık yöntemi
- × C) Yöntem bilimciliği
- × D) Metodolojik halizm

- × 9-Metodolojik bireyselciğin karşı kutbu nedir?

- × A) Zaman tercihi teoremi
- × B) Mantık yöntemi
- × C) Yöntem bilimciliği
- × **D) Metodolojik halizm**

- ✘ 10-Hangi isim Avusturya Okullarında yoktur?
- ✘ A) Friedrich A.Hayek
- ✘ B) Joseph Schumpeter
- ✘ C) John Stuart Mill
- ✘ D) Carl Menger

- ✘ 10-Hangi isim Avusturya Okullarında yoktur?
- ✘ A) Friedrich A.Hayek
- ✘ B) Joseph Schumpeter
- ✘ **C) John Stuart Mill**
- ✘ D) Carl Menger

AVUSTURYA İKTİSAT OKULU'NUN METODOLOJİK İLKELERİ

Sübjektivizm

- ✘ Sübjektivizm kavramı, iktisat literatürüne 1870'lerin marjinal fayda devrimi ile girmesine rağmen, Menger ve Avusturya'lılar dışında, tüketici zevklerini ifade eder. Avusturya Okulu'nun amacı ise bu kavramın iktisattaki kullanım alanını genişletmektir.
- ✘ Avusturya Okulu sübjektivizmi, iktisadın her şeyden önce, nesnelere ve objektif büyüklükler arasındaki ilişkilerle değil; insanların nesnelere, insanların insanlarla giriştikleri ilişkilerle, insanların seçim/tercihte bulunmasına yol açan düşünceleriyle ilgilenmesi gerektiğini öne sürer.
- ✘ Menger'in sübjektivist devrimi, piyasa düzeninin işleyişini açıklamak için çıkış noktası olarak, bireylerin sübjektif tatminlerini alıp, emek-değer teorisinin yerine faydadeğer teorisini koymaktadır.
- ✘ Piyasa ekonomisinde gerçekleşen tüm ekonomik aktiviteler temelde sübjektif değer teorisine dayanmaktadır

Metodolojik Bireycilik

- ✘ Metodoloji bireycilik kavramı ile ekonomik olayların, karar ve tercihlerin açıklanmasında birey davranışlarına bakılması gerektiği savunulmaktadır.
- ✘ Metodolojik bireycilik ilkesine göre toplumdaki bütün ekonomik ve sosyal kararlar bireyin tercihlerine göre belirlenir.
- ✘ Bireycilik bir analitik metot olmasını yanında aynı zamanda sosyal düzeni oluşturan bir sistemdir.
- ✘ Menger'in bütün sistemi metodolojik bireyciliğe dayanmaktadır. Atomistik metot olarak da ifade edilir.
- ✘ Metodolojik bireyciliğin karşı kutbunda metodolojik bütüncülük ya da diğer adıyla metodolojik holizm bulunur. Bu yaklaşımda önemli olan grup ya da kurumların bir bütün olarak özelliklerinin anlaşılmasıdır.

Amaçlanmayan Sonuçlar, Spontane Kurumlar, Bilgi ve Zamanın Önemi

- ✘ Kendiliğinden düzen ya da kendiliğinden kurumlar kavramı, Avusturya İktisat Okulu'nun geliştirmiş olduğu sosyal kurumların evrim teorisini ifade eder
- ✘ Bu teoriye göre, devlet, dil, yasa, para ve piyasa gibi kurumlar insanların belirli temel ilkelerden hareketle bilinçli olarak ürettikleri kurumlar değil, insanlık tarihinin belirli bir aşamasında amaçlanmaksızın ortaya çıkmış tesadüfî kurumlardır.
- ✘ Avusturya Okulu'nda piyasaya süreç olarak bakılır ve bilgi bu süreç içerisinde elde edilir. Bu süreç içinde gerçekleşen değişim bilgide de değişimi içerir. Bu nedenle merkezi bilgi yerine kısmi bilgi çok önemlidir.
- ✘ Hayek'e göre piyasa sürekli değişim içinde olan bir süreçtir ve bu süreç planlanmayan, beklenmeyen değişimleri de içermektedir. Bu açıdan bilgi tek elde toplanamaz ve merkezi otoritenin, tüm bireylerin sahip olduğu bilgiyi bilmesi olanaksızdır.
- ✘ Bu bağlamda piyasa, bireylerin diğer bireylerin faaliyetlerine bakarak kendi faaliyetlerini düzenlemesini sağlar. Bireylerin tepkisi haber alma ve ileriye görme üzerine kuruludur.

× SONUÇ

- × Avusturya Okulu, Adam Smith ve onun ekonomideki doğal özgürlük modeliningelişmesine üç yönden katkıda bulunmuştur.
- × Bunlardan birincisi değerın tüketici kökeni yani atıf teorisi olarak adlandırılan olgudur.
- × Bu durumda fayda, girdilere değer yükler ve bu yolla girdilerin değerini belirler. Bir başka deyişle fayda üretim sürecini ve fiyatlamayı belirler. İkinci katkısı marjinal fayda/maliyet analizidir.
- × Fiyatların ve maliyetlerin son birim sınırında belirlendiği bu analiz bugün mikro iktisadın temelini oluşturur.
- × Üçüncü katkısı ise sübjektif değer teorisidir.
- × Bu teoride değerler, esas olarak tüketicilerin istek ve arzularına göre belirlenir. Yani mal ve hizmetlerin ölçülebilir objektif bir değerinin olmadığı, değerın özünde sübjektif bir nitelik taşıdığı ve değerın tüketicilerin mal ve hizmetlerden yararlanmaları sırasında elde ettikleri tatmin düzeyine bağılı olduğu görüşü benimsenir.

KAYNAKÇA

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Araştırma Görevlisi

KAZIM SARIÇOBAN

Liberal Düşünce Kitabı Çevirmen

ATILLA YAYLA

HAZIRLAYANLAR

- × ANIL ÇETİNKAYA
- × FERHAT GEZEN
- × YAŞARCAN AKKAYA
- × YUSUF ŞENTÜRK